

DOPORUČENÍ RADY

ze dne 9. července 2013

k národnímu programu reforem Rumunska na rok 2013 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu Rumunska na období 2012–2016

(2013/C 217/17)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 121 odst. 2 a čl. 148 odst. 4 této Smlouvy,

s ohledem na nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ze dne 7. července 1997 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik⁽¹⁾, a zejména na čl. 9 odst. 2 uvedeného nařízení,

s ohledem na doporučení Evropské komise,

s ohledem na závěry Evropské rady,

s ohledem na stanovisko Výboru pro zaměstnanost,

s ohledem na stanovisko Hospodářského a finančního výboru,

s ohledem na stanovisko Výboru pro sociální ochranu,

s ohledem na stanovisko Výboru pro hospodářskou politiku,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Dne 26. března 2010 schválila Evropská rada návrh Komise zahájit novou strategii pro zaměstnanost a růst, Evropa 2020, založenou na posílené koordinaci hospodářských politik, která se zaměřuje na klíčové oblasti, v nichž je třeba přijmout opatření k posílení evropského potenciálu pro udržitelný růst a konkurenceschopnost.
- (2) Dne 13. července 2010 přijala Rada doporučení o hlavních směrech hospodářských politik členských států a Unie (na období 2010–2014) a dne 21. října 2010 přijala rozhodnutí o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států⁽²⁾, které společně tvoří „integrované hlavní směry“. Členské státy byly vyzvány, aby vzaly integrované hlavní směry v úvahu v rámci svých vnitrostátních politik v oblasti hospodářství a zaměstnanosti.
- (3) Dne 29. června 2012 přijali hlavy států nebo předsedové vlád členských států rozhodnutí o Paktu pro růst

a zaměstnanost, jenž představuje jednotný rámec opatření na úrovni jednotlivých členských států, Unie a eurozóny využívajících všech dostupných pák, nástrojů a politik. Rozhodli o krocích, které mají být podniknuty na úrovni členských států, a vyjádřili zejména plné odhodlání dosáhnout cílů strategie Evropa 2020 a naplnit doporučení určená jednotlivým státům.

- (4) Dne 10. července 2012 přijala Rada doporučení⁽³⁾ k národnímu programu reforem Rumunska na rok 2012 a stanovisko ke konvergenčnímu programu Rumunska na období 2012–2015.
- (5) Dne 28. listopadu 2012 přijala Komise roční analýzu růstu, která zahájila evropský semestr koordinace hospodářských politik pro rok 2013. Téhož dne přijala Komise na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1176/2011 ze dne 16. listopadu 2011 o prevenci a nápravě makroekonomické nerovnováhy⁽⁴⁾ zprávu mechanismu varování, ve které není Rumunsko uvedeno mezi členskými státy, u nichž bude proveden hloubkový přezkum.
- (6) Evropský parlament byl řádně zapojen do evropského semestru v souladu s nařízením (ES) č. 1466/97 a dne 7. února 2013 přijal usnesení o hledisku zaměstnanosti a sociálním hledisku v roční analýze růstu na rok 2013 a usnesení o příspěvku k roční analýze růstu na rok 2013.
- (7) Dne 14. března 2013 potvrdila Evropská rada priority pro zajištění finanční stability, fiskální konsolidace a opatření na podporu růstu. Zdůraznila potřebu další diferencované fiskální konsolidace podporující růst, návratu ke standardním podmínkám pro poskytování úvěrů ekonomice, podpory růstu a konkurenceschopnosti, řešení nezaměstnanosti a sociálních dopadů krize a modernizace veřejné správy.
- (8) Dne 30. dubna 2013 předložilo Rumunsko svůj národní program reforem na rok 2013 a konvergenční program na období 2012–2016. Vzhledem k jejich vzájemným vazbám byly oba programy posuzovány současně.
- (9) Na základě posouzení konvergenčního programu podle nařízení (ES) č. 1466/97 se Rada domnívá, že makroekonomický scénář, na němž jsou založeny rozpočtové projekce programu, je realistický a odpovídá prognóze

⁽¹⁾ Úř. věst. L 209, 2.8.1997, s. 1.

⁽²⁾ Jeho platnost byla prodloužena na rok 2013 rozhodnutím Rady 2013/208/EU ze dne 22. dubna 2013 o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států (Úř. věst. L 118, 30.4.2013, s. 21).

⁽³⁾ Úř. věst. C 219, 24.7.2012, s. 72.

⁽⁴⁾ Úř. věst. L 306, 23.11.2011, s. 25.

útvářů Komise z jara 2013. Rumunsko snížilo v roce 2012 díky výraznému ozdravnému úsilí a v souladu s doporučením Rady schodek svých veřejných financí pod 3 %. Konvergenční program usiluje o dosažení střednědobého rozpočtového cíle ve výši -1 % HDP (oproti dřívějším -0,7 % HDP), což je v souladu s požadavky Paktu o stabilitě a růstu. Cílem rozpočtové strategie uvedené v programu je dosáhnout střednědobého cíle do roku 2014, což v novém výpočtu Komise vycházejícím ze společně schválené metodiky odpovídá dosažení střednědobého cíle do roku 2015. Strukturální pokrok v dosažení střednědobého cíle je v roce 2013 vyšší než 0,5 % HDP a v roce 2014 činí přibližně 0,4 %. Výdajové kritérium uvedené v Paktu o stabilitě a růstu bylo během programového období splněno. Korekce je předsunuta na rok 2013 a obsahuje opatření na posílení příjmů, včetně snížení daňově odečitatelných položek, zlepšení systému zdanění v zemědělství, zavedení daně z nadměrných zisků plynoucích z deregulace cen plynu a zavedení zvláštní daně z přenosu elektrické energie a plynu. Hlavní rizika pro konvergenční program se týkají dalších možných finančních oprav souvisejících s čerpáním fondů EU či financováním prioritních projektů ze státního rozpočtu, opětovného nárůstu opožděných plateb, zejména na úrovni místní správy, a malého pokroku v oblasti restrukturalizace státem vlastněných podniků. Veřejný dluh Rumunska zůstává na relativně nízké úrovni 37,8 % HDP v roce 2012. V roce 2014 se očekává jeho zvýšení na 38,6 %, i tak však zůstane během programového období pod hranicí 60 % HDP.

- (10) V návaznosti na žádost Rumunska ze dne 17. února 2011 vyjednala Komise a MMF s rumunskými orgány preventivní ekonomický ozdravný program. V rámci preventivní pomoci Unie se Rumunsko zavázalo k provádění komplexního programu hospodářské politiky, který byl zaměřen zejména na opatření týkající se strukturální reformy směřujících ke zlepšení fungování trhu práce a trhu zboží a zvýšení odolnosti a růstového potenciálu rumunského hospodářství. Uvedený program zároveň zajišťuje pokračování fiskální konsolidace, zlepšení řízení a kontroly veřejných financí a provádění reforem v oblasti vnější, měnové a finanční stability a politik týkajících se finančních trhů. V březnu 2013 požádalo oficiálně Rumunsko o tříměsíční prodloužení programu MMF. Vzhledem k tomu, že možnost čerpat prostředky na základě programu EU uplynula na konci března 2013, bude závěrečné posouzení programu provedeno do konce června 2013.
- (11) Fiskální pozice Rumunska se zlepšuje, neboť rozpočtový schodek se v roce 2012 snížil pod 3 % a v roce 2013 se očekává další fiskální konsolidace. Pro rumunský daňový systém je závažným problémem špatná daňová morálka, a to zejména v oblasti DPH a zdanění práce. Ekologické daně se pohybují pod průměrem EU. I když Rumunsko není v krátkodobém či střednědobém horizontu vystaveno riziku fiskálního tlaku, v dlouhodobém výhledu je riziko středně závažné v důsledku výdajů spojených se

stárnutím obyvatelstva. Panují obavy o udržitelnost a přiměřenost důchodového systému v důsledku nízkého poměru zaměstnaných přispěvatelů k osobám, jež důchody pobírají. Rumunsko je v současnosti jedním ze dvou členských států, které se dosud nerozhodly vyrovnat zákonem stanovenou věkovou hranici pro odchod do důchodu u žen a mužů, a míra zaměstnanosti starších pracovníků (41,4 % v roce 2012) se nachází výrazně pod průměrem EU. Rumunská vláda se rozhodla pokračovat v důchodové reformě a zapojit do její přípravy sociální partnery, aby tak posílila její všeobecnou přijatelnost.

- (12) Odvětví zdravotnictví vykazuje v Rumunsku závažné rozdíly z hlediska rovného přístupu k poskytovaným službám a v jejich kvalitě. Tento stav zapříčiňuje i neefektivní využívání zdrojů a nekalitní řízení. Reformy, jejichž cílem je zlepšit účinnost zdravotnictví, jsou již zahájeny, avšak v tomto směru je třeba průběžně pokračovat. Nákladovou efektivitu tohoto systému by bylo možné zvýšit snížením nadměrného využívání hospitalizačních pacientů a posílením primární zdravotní péče a systémů lékařské specializace.
- (13) Rumunsko mělo v roce 2012 i nadále nízkou míru zaměstnanosti 63,8 %, přestože oproti předchozímu roku bylo zaznamenáno nepatrné zlepšení tohoto stavu z 62,8 %. Cíl vyplývající ze strategie Evropa 2020 pro tuto zemi, kterým je dosáhnout úrovně 70 % do roku 2020, zůstává i nadále výzvou. Produktivita práce v Rumunsku se stále pohybuje na jedné z nejnižších úrovní v Unii. Kvalita veřejné podpory zaměstnávání, hledání pracovních míst a rekvalifikačních služeb zůstává na poměrně nízké úrovni. Nízká správní kapacita neumožňuje účinné provádění aktivní politiky na trhu práce prostřednictvím kvalitních individualizovaných služeb zaměstnanosti ani účinnější integraci aktivních a pasivních politik na trhu práce. Účast dospělých osob v celoživotním učení zůstává na velmi nízké úrovni, jež byla s 1,6 % v roce 2011 hluboce pod průměrem EU (8,9 %). Zaměstnanost mladých lidí (23,9 %) a míra ekonomické aktivity (30,9 %) patřily v roce 2012 k jedněm z nejnižších v rámci Unie, přičemž míra nezaměstnanosti mladých osob se pohybovala v roce 2012 na vysoké úrovni 22,7 %. Rumunsko zaznamenává vysoký a rostoucí podíl mladých lidí, kteří nejsou zařazeni do pracovního procesu ani do vzdělávání či odborné přípravy, jež činil 16,8 % v roce 2012.
- (14) Velkou výzvou je i nadále snižování chudoby. V roce 2011 bylo chudobou a sociálním vyloučením ohroženo 40,3 % obyvatel, což je o dvě třetiny více než průměr EU, jež dosahuje 24,2 %. Postiženy jsou zejména děti (49,1 %). Dopad sociálních transferů jiných než důchody

zůstává při snižování chudoby výrazně pod průměrnou účinností transferů v Unii jak u všech obyvatel (23,7 % v Rumunsku oproti 37,5 % v EU v roce 2011), tak i u dětí (22 % oproti 42,8 % za EU). Nízké rozšíření, pokrytí a vhodnost sociálních dávek představuje i nadále z hlediska účinnosti sociálních dávek při snižování chudoby problematickou otázku. V oblasti sociální pomoci bylo v roce 2012 v návaznosti na reformu z roku 2011 přijato několik právních předpisů. Přijetí zbývajících právních předpisů by bylo významným krokem směrem k jejímu dovršení. Vazbu na aktivizační opatření by bylo však možné dále posílit. V roce 2012 bylo zahájeno provádění národní strategie pro začleňování Romů, avšak její výsledky nejsou nikterak výrazné. V zájmu účinného provádění strategie a přidělování finančních prostředků je zapotřebí zlepšit koordinaci různých zúčastněných stran.

(15) Zákon o vzdělávání z roku 2011, který představuje zásadní reformu stanovující dlouhodobý program pro zlepšování kvality vzdělávání na všech úrovních, dosud nenabyl účinnosti v plném rozsahu. K úspěšnému provedení vzdělávací reformy musí být vyčleněny potřebné finanční a lidské zdroje na budování správních kapacit a tvorbu politik. Závažnou výzvou stojící před Rumunskem je zvýšení kvality systému vzdělávání a odborné přípravy. Významnou otázkou je předčasné ukončování školní docházky. Tato míra, dosahující v Rumunsku v roce 2012 17,4 %, je vysoko nad průměrem EU, který činí 13,5 %, i nad vnitrostátním cílem 11,3 %. Problémy přetrvávají zejména ve venkovských a odlehlých oblastech a u Romů. Rumunsko rovněž postrádá vhodný mechanismus pro sběr údajů, jenž by se zaměřil na osoby předčasně ukončující školní docházku. Komplexní strategie, jež by měla být v tomto roce přijata, by měla tuto situaci zlepšit. Přístup ke kvalitnímu a dostupnému předškolnímu vzdělávání dětí a k péči o ně zůstává problematický. Značný podíl programů odborného a terciárního vzdělávání vede k nesouladu mezi poptávanými a nabízenými dovednostmi na trhu práce, přičemž zvláštní problém představuje nízká úroveň odborné kvalifikace. Vysoká míra nezaměstnanosti u absolventů terciárního vzdělávání a míra překvalifikovanosti vyžadují, aby se vhodnější sladění terciárního vzdělávání s trhem práce stalo jednou z hlavních priorit. Vítaný, avšak pozvolný pokrok, byl zaznamenán ve vztahu k přechodu od ústavní péče o děti bez rodičovské péče k jiným alternativním řešením, přičemž této oblasti je třeba se dále věnovat.

(16) Nízká správní kapacita je zásadním problémem Rumunska. Veřejná správa se vyznačuje nesourodým právním rámcem, častým využíváním nouzových podzákonných norem, nízkou úrovní mezirezortní spolupráce a přebujelou byrokracií. Oslabuje ji rovněž nedostatek odborných dovedností, neprůhlednost v náboru zaměstnanců a časté změny na místech vedoucích pracovníků. Nedostatečná správní kapacita přispívá k nízkému čerpání fondů EU. Cíl čerpání ke konci roku 2012 sjednaný v rámci Programu finanční pomoci EU nebyl ani zdaleka naplněn. Kumulativní čerpání ke konci roku 2012 se pohybovalo ve výši 5,53 miliardy EUR, tj.

20,2 % celkově dostupných prostředků ze strukturálních fondů, fondu soudržnosti a zemědělských fondů. Bylo to tedy o 2,47 miliardy EUR méně než cíl programu stanovený pro konec roku 2012 ve výši 8 miliard EUR. Míra čerpání strukturálních fondů a fondů soudržnosti se zlepšila ze 7,5 % na konci dubna roku 2012 na 15,2 % na konci května roku 2013. Za účelem dalšího zlepšení čerpání a snížení rizika zrušení prostředků v roce 2013 se rumunské orgány musí zaměřit mimo jiné na opatření, která by zvýšila efektivitu systémů pro řízení a kontrolu prostředků z evropských fondů a posílila správní kapacitu systému zadávání veřejných zakázek.

(17) Rumunsko stojí před řadou problémů týkajících se konkurenceschopnosti hospodářství, neboť produktivita průmyslu a služeb zůstává nízká. Hlavními problematickými oblastmi jsou křehké podnikatelské prostředí a nízká podpora výzkumu a vývoje. Zlepšení podnikatelského prostředí by mělo být začleněno do širší, soudržné strategie elektronické veřejné správy v zájmu podpory transparentního prostředí a právní jistoty ve správě a s cílem zlepšit poskytování veřejných služeb on-line. Rumunsko by rovněž mělo usilovat o usnadnění přístupu malých a středních podniků k financování a snížení jejich správní zátěže. Intenzita výzkumu a vývoje se pohybuje na velmi nízké úrovni 0,48 % v roce 2011 a efektivnost a účelnost investic se musí zásadně zlepšit. Je zapotřebí, aby investoři v oblasti výzkumu a vývoje upřednostnili ty činnosti, jež mohou přilákat soukromé investice. V zájmu širšího komerčního využití výsledků výzkumu by Rumunsko mělo posílit rámec práv duševního vlastnictví.

(18) V odvětvích energetiky a dopravy je úroveň hospodářské soutěže v Rumunsku nízká. Závažným problémem je neefektivní a neprůhledné řízení státem vlastněných podniků v těchto odvětvích. Další výzvou je zvýšení energetické účinnosti budov, ústředního vytápění, podniků a dopravy. Rumunsko zaujímá v rámci Unie třetí příčku v pořadí zemí s nejvyšší energetickou náročností hospodářství, přičemž tato náročnost je dvaapůlkrát vyšší než průměr EU. V rámci Unie je rovněž třetí v pořadí zemí podle emisí uhlíku v hospodářství. Obytné budovy v Rumunsku spotřebovávají osmkrát více energie oproti průměru EU-15, což je dáno neúčinností systému dálkového vytápění a nedostatečnou izolací budov. Integrate rumunských trhů s elektrickou energií a plynem do trhů EU zůstává nedokončena a přeshraniční propojení plynovodů stále čeká na svou realizaci.

(19) V kontextu evropského semestru provedla Komise komplexní analýzu hospodářské politiky Rumunska. Posoudila národní program reformem a konvergenční program. Vzala v úvahu nejen jejich význam pro udržitelnou fiskální a sociálně-hospodářskou politiku Rumunska, ale také jejich soulad s pravidly a pokyny Unie, vzhledem k nutnosti posílit celkovou správu ekonomických záležitostí v Unii tím, že pro rozhodování členských států budou poskytnuty vstupy na úrovni Unie.

Její doporučení v rámci evropského semestru jsou promítnuta do níže uvedených doporučení č. 1 až 8.

- (20) Na základě tohoto posouzení přezkoumala Rada konvergenční program a její stanovisko⁽¹⁾ je promítnuto zejména do níže uvedeného doporučení č. 1,

DOPORUČUJE, aby Rumunsko v období 2013–2014 provedlo tato opatření:

1. Dokončit program finanční pomoci EU/MMF.
2. Zajistit fiskální konsolidaci podporující růst a provést rozpočtovou strategii pro rok 2013 a následující období, jak je navrhována, což zajistí dosažení střednědobého cíle do roku 2015. Zlepšit výběr daní uplatněním komplexní strategie zaměřené na dodržování daňových předpisů a boj proti nehlášené práci. Souběžně posoudit možnosti, jak zvýšit spolehlivost při využívání ekologických daní. Pokračovat v důchodové reformě, která byla zahájena v roce 2010, vyrovnáním zákonem stanoveného věku odchodu do důchodu pro muže a ženy a prosazováním zaměstnatelnosti starších pracovníků.
3. Provést reformy ve zdravotnictví s cílem zvýšit jeho efektivitu, kvalitu a dostupnost, a to zejména pro znevýhodněné osoby a odlehle a odloučené komunity. Snížit nadměrné využívání nemocniční péče, což obnáší i posílení ambulantní péče.
4. Zvýšit účast na trhu práce, jakož i zaměstnatelnost a produktivitu pracovních sil přezkumem a posílením aktivních politik na trhu práce, aby poskytovaly odbornou přípravu a personalizované služby a podporovaly celoživotního učení. Zvýšit kapacity národního úřadu práce za účelem zkvalitnění a rozšíření jeho služeb. V zájmu boje proti nezaměstnanosti mladých osob urychleně provést národní plán zaměstnanosti mladých osob, například i prostřednictvím iniciativy „záruka pro mladé lidi“. Za účelem odstranění chudoby zvýšit účinnost a účelnost sociálních transferů zaměřením pozornosti zejména na děti. Dokončit reformu sociální pomoci přijetím příslušných právních předpisů a posílením jejích vazeb s aktivními opatřeními. Zajistit konkrétní výsledky národní strategie pro začleňování Romů.
5. Urychlit reformu vzdělávání, včetně budování správních kapacit na ústřední a místní úrovni a vyhodnotit dopad

reformem. Urychlit reformy odborného vzdělávání a přípravy. Lépe sladit terciární vzdělávání s potřebami trhu práce a zlepšit přístup znevýhodněných osob. Zavést národní strategii týkající se předčasného ukončování školní docházky se zaměřením na zlepšení přístupu ke kvalitnímu předškolnímu vzdělávání, a to včetně romských dětí. Urychlit přechod od ústavní péče o děti bez rodičovské péče k alternativním řešením.

6. Za účelem posílení řízení a zlepšení kvality institucí a veřejné správy zlepšit schopnosti strategického a rozpočtového plánování zvýšením odbornosti státní služby tím, že selepší řízení lidských zdrojů a posílí koordinační mechanismy mezi jednotlivými úrovněmi veřejné správy. Podstatně zvýšit kvalitu právní úpravy využíváním posuzování dopadů a systematických hodnocení. Posílit snahy o urychlení čerpání fondů EU, a to zejména posílením řídicích a kontrolních systémů a zlepšením zadávání veřejných zakázek.
7. Zlepšit a zjednodušit podnikatelské prostředí, a to zejména snížením administrativní zátěže malých a středních podniků a uplatněním komplexní strategie elektronické správy. Zjednodušit a diverzifikovat přístup malých a středních podniků k financování. Zajistit těsnější vazby mezi výzkumem, inovací a průmyslem zejména upřednostněním těch výzkumných a vývojových činností, jež mohou přilákat soukromé investice. Zvýšit úsilí o zlepšení kvality systému soudnictví, posílení jeho nezávislosti a zvýšení jeho efektivnosti tak, aby byly jednotlivé případy projednávány efektivněji a posílil se boj s korupcí.
8. Podpořit hospodářskou soutěž a účinnost síťových odvětví tím, že se zajistí nezávislost a příslušné kapacity národních regulačních orgánů a bude pokračovat reforma řízení státem vlastněných společností v odvětví energetiky a dopravy. Přijmout komplexní dlouhodobý plán dopravy a zlepšit širokopásmovou infrastrukturu. Dále odstraňovat regulované ceny plynu a elektřiny a zlepšovat energetickou účinnost. Zlepšit přeshraniční začlenění energetických sítí a urychlit zavádění propojovacích projektů v oblasti elektřiny a plynu.

V Bruselu dne 9. července 2013.

*Za Radu
předseda
R. ŠADŽIUS*

⁽¹⁾ Podle čl. 9 odst. 2 nařízení (ES) č. 1466/97.